

Borlänge kommun 781 81 Borlänge

Mottagare namn

Gatuadress

Postadress

Delegationsbeslut

Ange datum

Diarienummer

Ange Diariennr

Handläggare

Handläggarensnamn

E-postadress

Verksamhet

Yttrande om betänkandet Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1)

Sammanfattning

Medborgarskapet är en fråga mellan staten och den enskilde individen. Vilka krav och kriterier som ska gälla förvärv och förlust av medborgarskap är ett statligt ansvar. Med bakgrund av detta fokuseras Borlänge kommuns yttrande till de delar av SOU 2025:1 som direkt eller indirekt kan leda till konsekvenser ur kommunalt perspektiv.

Borlänge kommun är positiv till förslag som försvårar för individer som gör sig skyldiga till folkrättsbrott och annan grov kriminalitet och exploatering av utsatta människor att bli svenska medborgare.

Borlänge kommun betonar vikten av att lagstiftningen tydliggör vad skötsamt innebär, inte minst för att säkerställa att inte beroendeproblematik eller socioekonomisk utsatthet ska ligga till last vid ansökningar om medborgarskap. Även om Borlänge kommun tillstyrker att brottslighet hos unga 15–18 år undersöks som en del av ansökan till medborgarskap krävs en tydligare analys av vad skötsamhet och hederlighet innebär specifikt för gruppen omyndiga för att säkerställa proportionalitet och att lagstiftningen inte ökar utanförskap på grund av handlingar som begåtts i ung ålder.

Borlänge kommun vill betona risken att ökade kunskapskrav leder till ökad ojämställdhet och även drabbar andra grupper som äldre personer eller personer med låg eller ingen utbildningsbakgrund. Ansvaret för riktade insatser för att motverka denna utveckling behöver förtydligas och regleras. Avseende kunskapskrav bedömer Borlänge kommun att tilläggen om mediernas roll och barnkonventionen är relevanta.

Borlänge kommun är positiv till att alla skall ges möjlighet till arbete eller studier och inte vara beroende av försörjning från samhället. Samtidigt vill Borlänge kommun betona att förslaget inte odelat leder till ökad integration utan istället kan leda till en ökad exkludering för de personer och grupper som inte når kraven. Borlänge kommun anser att uppgifter från socialtjänsten i medborgarskapsärenden i första hand bör inhämtas med den enskildes samtycke.

Borlänge kommun tillstyrker förslaget om att inte göra medborgarceremonierna obligatoriska.

Mot bakgrund av de osäkerhetsfaktorer utredningen lyfter och flertalet närliggande direktiv anser Borlänge kommun att det svårt att få överblick av utredningens konsekvenser. Den genomförda konsekvensanalysen bedöms inte vara tillräcklig för att dra slutsatsen att förslagen inte skulle få några betydande konsekvenser för kommunernas verksamhet och ekonomi. Borlänge kommun understryker därför vikten av att följa upp de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna.

Kapitel 8 Ett krav på skötsamt och hederligt levnadssätt i medborgarskapsärenden

8.5.1 Kravet på den sökandes hederliga levnadssätt behöver skärpas

Borlänge kommun är positiv till förslag som försvårar för individer som gör sig skyldiga till folkrättsbrott och annan grov kriminalitet och exploatering av utsatta människor att bli svenska medborgare.

Borlänge kommun betonar vikten av att lagstiftningen gör tydligt vad skötsamt innebär. Beskrivningarna av vad som utgör ett "skötsamt och hederligt levnadssätt" behöver därmed förtydligas i lagstiftningen för att säkerställa likabehandling utifrån rättigheter, möjligheter och skyldigheter.

Borlänge kommun ställer sig bakom utredningens bedömning att beroendeproblematik inte bör betraktas som misskötsamhet i detta hänseende och vill förstärka att det inte vore lämpligt om Migrationsverket skulle kunna inhämta uppgifter om eventuellt beroende hos socialnämnderna. En sådan hållning skulle kunna leda till att personer i behov av stöd inte vände sig till socialtjänsten för hjälp, något som direkt motsäger den lättillgängliga socialtjänst 2025 års nya socialtjänstlag eftersträvar.

Även avseende skötsamhet kopplat till ekonomiska skulder ställer sig Borlänge kommun bakom utredningens förslag om att behålla nuvarande praxis med betoning på om den enskilde visat en vilja att göra rätt för sig istället för att se till förmågan att betala. Detta i syfte att inte ytterligare försvåra för personer med svagare socioekonomisk status.

8.5.3 Kravet på skötsamt och hederligt levnadssätt i och utanför Sverige ska lagfästas för barn i ansökningsförfarandet

Borlänge kommun tillstyrker att unga 15–18 år inte beviljas medborgarskap samtidigt med allvarliga brottslighet eller om risker bedöms finnas för nationell säkerhet. Borlänge Kommun har därmed inga synpunkter på att ungas brottslighet undersöks som en del av ansökningsförfarandet till medborgarskap.

Borlänge kommun betonar dock vikten av en specifik analys av vad skötsamt och hederligt levnadssätt innebär i relation till minderåriga. Befolkningsstudier visar att delaktighet i brott är vanligast i befolkningen under ungdomsåren och en bit in i vuxenlivet för att sedan avta kraftigt under övergången till vuxenlivet¹. Ett förtydligande är nödvändigt för att säkerställa att lagstiftningen blir proportionerlig. Om lagstiftningen används för repressivt finns risken att större grupp unga stigmatiseras och får konsekvenser på grund av förseelser som begåtts i ung ålder. Detta inte minst då utredningen öppnar för att åldersgränsen för kraven på skötsamt och hederligt levnadssätt vid medborgaransökan sänks ytterligare om straffmyndighetsåldern sänks.

Unga personer med allvarlig brottslighet är ett prioriterat område för kommunen men i gruppen unga som helhet är de undantagen. Enligt det pågående forskningsprojektet

¹ [Forskning om ålder och brott samt dess betydelse för brottsprevention, Brå 2024:1](#)

NUSO² framkommer problem med egen kriminalitet, oavsett allvarlighetsgrad, i totalt 6 procent av socialtjänstens barn och ungdomsutredningar. I relation till kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet ser Borlänge kommun en lagstiftning som kopplar krav på skötsamhet till en fördröjning av medborgarskapet för unga främst är av signalpolitisk karaktär. En utdragen väntan på medborgarskap riskerar att förstärka känslan av utanförskap och försvåra rehabilitering och integration. Något som kan vara extra problematiskt då NUSO visar på att vårdnadshavare till unga med utländsk bakgrund tackar nej till insats från socialtjänsten i betydligt högre grad än vårdnadshavare med svensk bakgrund. För att motverka brottslighet krävs istället att det i linje med nya Socialtjänstlagen parallellt görs betydande satsningar på tillgängliggörande, förebyggande och rehabiliterande åtgärder.

Ur ett barnrättsligt perspektiv vill Borlänge kommun understryka utredningens betoning på att barnets bästa ska beaktas i handläggningen. Barnets rätt till identitet och tillhörighet är central, och medborgarskap kan utgöra en viktig komponent av denna tillhörighet. Det är därför problematiskt att försvåra eller fördröja ett barns tillgång till ett medborgarskap på grund av handlingar i tidig ålder.

Kapitel 9 Ytterligare kunskaper om det svenska samhället och svensk kultur

Borlänge kommun vill framhålla behovet av en tydligare beskrivning av hur utbildningsinsatserna är tänkta att genomföras och regleras samt behovet av ett fortsatt nationellt analysarbete gällande förväntade ökade volymer till den kommunala vuxenutbildningen. I linje med Sveriges kommuner och Regioners (SKR) remissvar på SOU 2021:2 vill Borlänge kommun framhålla svårigheten att på förhand uppskatta omfattningen av det ökade platsbehovet inom vuxenutbildningen. En ökning av platsbehovet inom vuxenutbildningen medför direkta konsekvenser för kommunens ekonomi, organisation och resurser. Oaktat den exakta omfattningen av ökningen kommer förändringen att kräva utökad tid för planering och organisatoriska anpassningar på både skollednings- och lärarnivå. Mot denna bakgrund anser Borlänge kommun att det är för tidigt att dra slutsatsen att de ekonomiska konsekvenserna för kommunernas vuxenutbildning kommer att bli marginella. Borlänge kommun vill med bakgrund av ovanstående understryka vikten av att följa upp de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna och säkerställa att eventuellt ökade kostnader för vuxenutbildningen finansieras genom ändamålsenliga statliga bidrag.

Borlänge kommun vill betona vikten av att SFI:s utbildningen innehåll och riktning är grundad i Skolverkets läroplan och kursplaner. Det finns en risk att den kommunala

² NUSO Nationell Uppföljning av Socialtjänstens Omställning, www.kau.se, [PM1](#), www.kau.se (2024)

vuxenutbildningen i och med lagförslaget i för hög grad kommer att påverkas och anpassas utifrån kunskapskraven för medborgarskap och permanent uppehållstillstånd.

Oavsett vilken kunskapsnivå förslaget om kunskapskrav ligger på menar Borlänge kommun att kravet kommer att leda till olika saker för olika grupper i samhället. Risken är att ökade kunskapskrav leder till mindre jämlikhet och jämställdhet och även drabbar andra grupper som äldre personer eller personer med låg eller ingen utbildningsbakgrund. Borlänge kommun ställer sig bakom bedömningen om att riktade insatser behövs för att motverka denna utveckling.

Avseende riktade insatser hänvisar utredningen till SOU 2023:25 som skriver att utformandet av denna typ av insatser torde kunna hanteras av kommunerna då kommunerna redan idag bedriver viktigt arbete inom området. Det övergripande målet för den nationella jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Då utredningens förslag om kunskapskrav motverkar jämställdhet anser Borlänge kommun att det behöver förtydligas vad riktade insatser innebär, vem som bär ansvaret och vilka resurser som ska användas.

9.5.2 Tillägg av ämnesområden i samhällsvetenskap

Borlänge kommun har inga synpunkter på relevansen hos kunskapsområdena mediernas roll i Sverige och barns rättigheter som en del av föreslaget delprov i samhällskunskap. Mediernas roll bedöms vara ett relevant område att få information om för att kunna hantera det komplexa medie- och informationslandskapet, utifrån spridning av desinformation bedöms kunskap att källkritiskt värdera information viktigt. Sök

Kapitel 10 Krav på egenförsörjning för att förvärva svenskt medborgarskap

10.4.1 Det bör införas ett krav på egenförsörjning för att förvärva svenskt medborgarskap

Borlänge kommun är positiv till att alla skall ges möjlighet till arbete eller studier och inte vara beroende av försörjning från samhället. Borlänge kommun anser att förslaget som utredningen framhåller för vissa personer kan ha positiva effekter som ökad motivation till deltagande i arbetslivet och därmed ökad motivation att ta emot stöd från kommunens arbetsmarknadsenhet för att nå egenförsörjning.

Borlänge kommun vill dock betona att förslaget inte odelat leder till ökad integration utan istället kan leda till en ökad exkludering för de personer och grupper som inte når kraven. Människor lever sina liv lokalt och om en grupp kommuninvånare upplever än lägre tillhörighet i samhället kommer det även att påverka kommunernas arbete för integration.

Personers möjlighet att nå kraven om egenförsörjning beror inte heller endast på dem själva eller på det stöd till arbete de kan få genom kommunernas arbetsmarknadsenheter. Läget på arbetsmarknaden som helhet avseende konjunkturläge och arbetslöshet påverkar möjligheten att nå egenförsörjning.

10.4.2 Det ska krävas att utlänningen kan försörja sig för att förvärva svenskt medborgarskap

Borlänge kommun anser att uppgifter från socialtjänsten i medborgarskapsärenden i första hand bör inhämtas med den enskildes samtycke. Enligt Lag 2024:423 är socialnämnden skyldig att lämna ut uppgifter om enskildas personliga förhållanden om Migrationsverket efterfrågar information om försörjningsstöd. Samtidigt bör det beaktas att den som ansöker om medborgarskap har ett intresse av att ärendet prövas. Med grund i detta betonar Borlänge kommun vikten av att samtycke bör vara huvudregel vid inhämtning av sådana uppgifter.

10.4.4 Undantag från försörjningskravet

Borlänge kommun vill understryka vikten av att behålla undantaget från försörjningskravet för studier, då både gymnasieexamen och vuxenutbildning ökar möjligheten till långsiktig egenförsörjning. Borlänge kommun bedömer att undantaget är särskilt viktigt ur ett kompetensförsörjningsperspektiv, särskilt i relation till bristyrken. Med en åldrande befolkning och färre barn står välfärden inför stora utmaningar. Genom rätt insatser kan personer som idag står utanför arbetsmarknaden bli en viktig resurs för framtidens arbetskraft.

Kapitel 14 Medborgarskapsceremonier och andra ceremoniella inslag

Borlänge kommun ställer sig bakom förslaget att inte göra medborgarskapsceremonierna obligatoriska.

Kommunen delar utredningens perspektiv att en kontrollfunktion för obligatoriskt krav skulle bidra till höga administrativa kostnader och öka risken att ceremonin skulle uppfattas som plikt snarare och något högtidligt. Borlänge kommun instämmer även i utredningens bedömning om att de negativa konsekvenserna av en obligatorisk lojalitetsförklaring eller trohetsed överväger de positiva.

Borlänge kommun ser positivt på förslaget att ge Länsstyrelsen i uppdrag att ge bättre stöd till kommunerna kring ceremonierna samt att Migrationsverket och Sveriges kommuner och Regioner (SKR) ska utveckla informationsmaterial om medborgarskapsceremonier för nyblivna svenska medborgare.

Kapitel 18 Konsekvensanalys

18.5 Övriga konsekvenser

Borlänge kommun anser att det behöver göras en mer gedigen konsekvensanalys av utredningens förslag. Det är svårt att överblicka vilka effekter förslagen kommer att leda till och att det är därför också för tidigt att dra slutsatsen att förslagen inte skulle få några betydande konsekvenser för kommunernas verksamheter och marginell påverkan på kommunernas ekonomi. Borlänge Kommun bedömer därför att det är angeläget att följa upp konsekvenser av eventuella lagförändringar.

Kravet på självförsörjning och nya språk- och samhällskunskapskrav kommer sannolikt inte uppfyllas enbart genom individens ansvar, utan förväntas i någon omfattning påverka behovet av stöd från vuxenutbildning, SFI, arbetsmarknadsenheter och integrationsverksamheter. Samtidigt råder flera osäkerhetsfaktorer, exempelvis hur förslagen kommer påverka integration och kostnader för ekonomiskt bistånd samt i vilken omfattning kommunala stödinsatser kommer att behöva anpassas.

Ur ett kommunalt perspektiv innebär exempelvis ett förlängt hemvistkrav att fler personer får vänta längre på medborgarskap, trots att de redan lever och verkar i kommunen. Utifrån den forskning utredningen lyfter kan en sådan situation hämma integrationen. Även tidigare statliga utredningar om kunskapskrav vid medborgarskap (SOU 2021:2 s. 191–192) lyfter risken för ökat utanförskap om en större grupp människor som befinner sig i ett land men på grund av att de inte klarar kunskapskrav eller krav på egenförsörjning inte kan bli medborgare. Även om dessa konsekvenser är svåra att kvantifiera i form av åtgärder eller ekonomiska kostnader, bedömer kommunen att de kommer att påverka det lokala integrationsarbetet. Särskilt stor påverkan förväntas i kommuner med en hög andel nyanlända från grupper som har lägre utbildningsnivå och står långt från arbetsmarknaden.

Osäkerheten avseende hur föreslagna lagförändringar kommer påverka kommunernas arbete förstärks av att det pågår flera andra utredningar och eventuella lagändringar, bland annat SOU 2025:2, SOU 2025:15 samt direktiv 2023:158 och 2023:149, som kan komma att påverka hur förslagen i denna utredning faller ut.

18.5.10 Barn

Borlänge kommun vill betona vikten av barnrättskompetens i fortsatt arbete med föreslagen lagstiftning gällande barn och unga. Kommunen ser ett behov av en fördjupad barnrättsanalys om hur förslagen om i skötsamhet och hederlighet från 15 år samt kunskapskrav från 16 år påverkar barn och unga och deras rättigheter.

§ 35 Remissyttrande: Skärpta krav för svenskt medborgarskap SOU 2025:1 / 2025/293

Beslut

Yttrande angående remissen Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1) antas.

Ärendet

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på skärpta krav för svenskt medborgarskap, utredningen presenterades 14 januari 2024. Borlänge kommun har från Justitiedepartementet mottagit remissen Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1) för yttrande senast 1 april 2025.

Utredningen har haft uppdraget att lämna förslag på skärpta krav för svenskt medborgarskap. Syftet är att stärka medborgarskapets status och att främja ett inkluderande samhälle där individen stärks och ökar sina möjligheter att aktivt delta i samhället. För att uppnå detta föreslås en rad åtgärder som höjd hemvisttid från minst fem till åtta år och ett försörjningskrav, vilket innebär att sökanden ska ha en varaktig inkomst från arbete eller företag. Kraven på skötsamhet och levnadssätt föreslås också skäppas, bland annat genom förlängd karenstid efter begångna brott. Ett breddat medborgarskapsprov i språk och samhällskunskap, med nya delar som mediernas roll och barns rättigheter, föreslås också. Med bakgrund av att medborgarskapet är en fråga mellan staten och individen fokuseras Borlänge Kommuns yttrande till de delar av SOU 2025:1 som direkt eller indirekt kan leda till konsekvenser ur kommunalt perspektiv.

Beslutet är enligt arbetsuskottets förslag.

Beslutsunderlag

- Yttrande om betänkandet Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1)
- SOU 2025:1 Skärpta krav för svenskt medborgarskap
- Remiss betänkandet Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1)
- Beslut Social- och arbetsmarknadsnämndens arbetsutskott 2025-03-20
- Muntlig information av Therese Nilsson

Skickas till:

Förvaltningschef Social- och arbetsmarknadsförvaltningen, Tommy Berglund
Verksamhetschef Vuxenutbildning Theres Stenberg Wallin
Verksamhetschef Arbetsmarknad och Ekonomiskt bistånd Markku Lahnalampi
Verksamhetschef Individ och familjeomsorg Tomas Ahlin
Utredare/Utvecklare Social- och arbetsmarknadsförvaltningen, Therese Nilsson